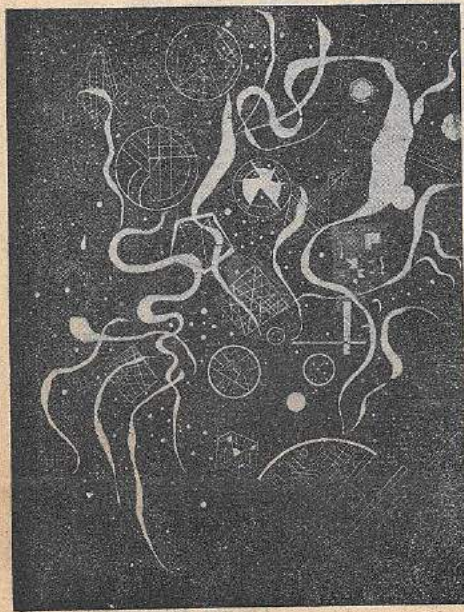

uz jednu dobrodošlicu

Više nego ma koja edicija u lakiranjem i čak netačno („šanas (ne izuzimajući dakako ni onu koju je Nolit posvetio isključivo antologijama) PRVA ZBIRKA Matice srpske ima pravo i obavezu da bude reprezentativna. To najpre zato poezije mladih uspeva da bude objavljen stampon; što se izbor i odobr (uz kritičnjume evidentne a ipak dovoljno elastične) nameće kao osnovna, suštinska nužnost: što osobito u ovom gradu valja otvoriti i oči i sva čula da se preko primi-

vasilij kandinskij

pokret

tivne formule (uoštalom vrlo komotne) o „vojvodanskoj“ literaturi ne ispile najordinarnija palanačka poslovanja sasvim neltiterarne vrste i porekla; što je baš ovde; na stupcima ovog mesečnika, na brojnim seansama i mašinskim Tribine mladih, u njenom izložbenom, razgovornom i — od nedavno — dramskom salonu svedjelo da li uzneseno ili jarnosno, ponosno ili neskaromno, odrešito ili zbunjeno već toliko puta ponovljeno i nikad valjda bespredmetno da u ovoj zemlji ne mogu da opstojne „regionalne“ literature zadovoljne u sebi i sobom, presrečne što ih niko ne uznemirava, što su u svome kraju jedine i što su samonikle jer su izolovane (dakle: provincijske).

Bili smo, nažalost, vrlo nemalo zatečeni kada smo se tu negde suočili sa „pesničkom reprezentacijom“ koju je pod svoje okrilje uzela najmlada edicija Matice srpske. Oglasaena nevesto, neodgovorno, konfuzno sa nepotrebnom željom za

svedočile da se sveta redakto- rova moć izbora ume da opredeli i za sasvim osrednja ostvarenja očevidno darovitih autora. Čak i za osrednja.

Zapanjujuće je (kako to voli da kaže anonimni autor „Dobrodošlice“) da među imenima koja ćemo ugledati na knji-

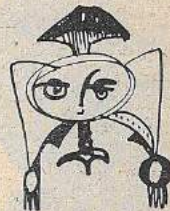
gama Matičine edicije nismo središnji imena za koja smo ubeđeni (posigurno ne samo mi) da mogu da prezentiraju naše generacije a koji iz više sasvim osobenih razloga nemaju štampari knjižicu iza sebe. (Petar Pajić, Vladimir Stojišin, Marija Čudina, Stojanka Grozdanov, Mirjana Stefanović, Jasna Melvinger, Nada Iveljić, Damjan Malešev, Petar Popović, Vera Srbinović, Zvezdan Jović, Dušan Maksimović, Vladimir Milarić, Radomir Rajković, Mirjana Vučković, Branka Šušić, Lujko Danonjić, Branko Dikić, i dr.). Da li bi ovakva situacija bila moguća kada bi se pomenuti autori samo u jednom generalnom a ipak ne baš površnom poređenju stavili prema onima koji će uskoro da dobiju knjige odlično i zaista na jugoslovenskom nivou opremljene. Citav niz pitanja se sasvim prirodno, takode nameće: da li se radi o redakto- rovoj totalnoj neobaveštenosti o stremljenjima i fenomenima savremene jugoslovenske poezije ili se radi o uverenju da će slučajna pritecanja rukopisa (sveto i neprikosnoveno poštansko sandučel) da bude daleko bolji i uspešniji katalizator nego smišljeno upućivanje poziva piscima od vrednosti.

Smatrali smo i smatramo još uvek da jednu takvu ediciju može do njene pune mere da dovede jedino skup dva ili više redaktora (jedan odbor ako hoćete) koji će imati i više uvida, i više radoznalosti, i više sluha za tako različite, raznovrsne boje i zvukove ljudi koji po svojim džepovima i u svome glasu pronose prve zbirke pesama, od današnjeg kor- milara njenog. Takođe nam se čini da se u ovoj čitavoj stvari ne radi toliko o neposredovanoj afiniteta koliko o potpunom odsustvu kritičkog duha (slučaj Stanimira Urdarevića ilustruje ovo tvrđenje iz jednog naročito aspekta).

Nas lično nije fascinirala činjenica da pesnika „samo u Vojvodini ima preko stotinu“ (čvrsto verujemo da baš u ovoj pokrajini ima i na hiljade ljudi koji pišu pesme, ali dobro pamtimo da je u literaturi našeg jezika kvantitet bio i na strani Matije Bana), već ne prestaje da nas zabranjava da urednik već i iz tolikog broja nije uspeo i nije umeo da izvuče bar nekoliko pesničkih fizi- nomija. Mi znamo za njih i nastojaćemo svim raspoloživim sredstvima da ih iznesemo na dnevno svetlo. Da li će nam neko pomoći u tome?

marginacija

Riječ je sika. Razvitkom jezika dolazi do pomoćnih riječi, do riječi koje nisu sika, ali su još uvijek čvrste ili tabanije vezane uz stiku. Ljudi upotrebljavajući riječi troše ih, riječi postaju otrcane, postaju banalnim sredstvom da se ispuni težina tišine. Ljudi od pera daju riječima injekcije vital-

nosti. Zato je autentičnost stajna prisutna samo u čovjeku, piscu, koji svaku opipljivu riječ doživi sa svih pet čula.

Mnoge stranice naših časopisa prepune su metafora iz kojih izbija hokus-pokus elokventnost. Metafora cerebralno šuštanah ili još gore sasvim robotskih, slučajnih. Te su riječi žalosne kao ribe izvučene mrežama na pjesak. Te riječi imaju i njihovo blještavilo, ali nemaju okus upravo pobijeđenog života. Iz tih riječi zapa- huje začah ustajalosti. Citanca obuzima tjelesna gadljivost, pritisak u grudima, umor kod čitanja mrtve pjesme, pripoi- jetke etc. Upravo ovdje leži jedan od razloga zbog kojih knji- ževni časopisi imaju i ovdje skučen broj čitalaca. Kod mnogih pisaca osjeća se umor od života. Lijenost, da se svakim danom riječi provjere sa svih pet čula. Došlo se do artizma, do estetiziranja. Piše se proza monotona, shematična, pjeva se poeziju kretkasta kao mre- žica kristala.

To je osnovni utisak. Umor. Umor. Umor.

S druge polutke naših knji- ževnih časopisa, nešto manje naseljene, progovara se punim nabreklih riječima, kod svake upotrebe rođenim iz plodota života. Čitajući takva ostva- renja nameće se misao, da je garancija za uspeh naše knji- ževnosti čulnost, osjetljivost da se iz gomile riječi izabere upravo one koje imaju svježe crvene škrge.

(Septembar 1957)

GODIŠNJICA

Alfonso Gato

Pamtim te dane: u neproniknuta jutru, kada je oda sna budio naš užas što smo ostali sami, ja slušah nebo poput mrtva glasa. I već mi je svijetlo mrtvima neznan, kraj prozora, gladilo čelo, po kosti ostavljalo trag snoga vječnog sna. Nigde krak ljudski da se čuje, ništa — jedino snijeg — a svi bijahu živi i plakahu za onim zidom; tišina je potocima upijala plač zemlje.

O, Europa se, sleđena u sreću, nikada neće zagrijati. Sama će, s mrtvima, što za uvijek je ljube, bijeliti se, bez granica, pod jedinstvom snijega.

— Tamo gdje moja poezija ostaje dnevnik, tamo gdje se ja ne prikazujem kakav sam (sa stvarnošću svakoga minuta, ali u najvećoj nepomirljivosti samoga sebe, ja posred drugih, u funkciji drugih) ono što nazivamo čovjekom: tamo gdje sam maglovit i smeten oduševljenim aspiracijama, tamo se očituje moja nemoć i moja krivica: svi smo mi grešnici; ali, što više nastojimo da to zaboravimo kitići se superiornošću u kojoj drugi ne mogu sudjelovati, sve više tonemo u grijeh. Svi smo mi odgovorni za život drugih...

(S italijanskog prevue Ivo Franješ)

petar milosavljević

linija humanizma gorkoga

(Nastavak sa 13 str.) Da li je bio srećnik ili nesrećnik zbog svog ahasverskog prokletstva — to će rešavati ljudi već prema afinitetima sopstvene sudbine i, kako ko, mišleći daleko od sebe o vanrednosti njegovog prokletstva. Izvesno je samo da je taj osuđeni putnik bio puniji od drugih, pun unutrašnje čistote i hrabri podanik svoje volje i svog sna. A Gorki je i hteo čoveka koji će biti to, još hrabrije, možda, kao Ikar, nekog koji oseća divlju radost što može da prospe snagu i da mu to bude opanost sobom i svetom. Mogao je da postoji i takav čovek — zar ne? — koji je imao toliko veliko srce da ga je zapalio drugima da osvetli put? Ili čovek koji se ra- dovao idući burama ususret? — Gorki ga je takvog pretpo-

stavio, našavši maksimum lepote u njemu.

Humanizam je predosećanje dolazećeg, mladost i snaga. Humanizam u antička vremena, humanizam u Danteovo i Gorkovo vreme — uvek u blizini očekivanog, bure koja će neminovno granuti. To je širina ja- kih, onih koji moraju dobiti hrabri podanik svoje volje i jer nemaju šta da izgube. I individualno, isto: širina onih koji mogu da daju, jer su tvorci: sudbine, njeni ljubavnici i uvek gladni skorog, na pomo- lu. Oni ubrzavaju hod istorije i obeležavaju pravac očima sposobnim da vide. To su za- čini u našim duhovnim vidi- cima; bez njihovog viđenja ži- vot bismo pretstavili kao bez- bojnu liniju kojom se treba otkliznuti do kraja.

Petar Milosavljević

saopštenje

čitaocima i saradnicima

IZVINJAVAMO SE ČITAOCIMA I SARADNICIMA ZA OVAJ DUGI PERIOD NEIZLAZENJA LISTA. PROMENA ŠTAMPARIJE JEDAN JE OD NAJBITNIJIH RAZLOGA ZAKASNENJA. MOLIMO SARADNIKE DA SVE PRILoge UBUDUĆE SALJU ISKLJUČIVO NA ADRESU: REDAKCIJA „POLJA“, NOVI SAD, M. GORKOG 20.

MESERNIK ZA KULTURU I UMETNOST / GODINA III 1957 BROJ 26-30 / UREDNIK: IVAN HORVAT, BOGDANKA POZNANOVIĆ, DEJAN POZNANOVIĆ, DRAŠKO REDOP, FLORIJA STEFAN / OD GOVORNI UREDNIK: FLORIJA STEFAN / UMETNIČKA OPEKMA: IVAN HORVAT / VIZITETI I E. BOGDANKA POZNANOVIĆ / LIST IZDAJE: PR. G. BEŠE, R. G. M. S. A. D. MAKSIMILIJAN GORKOG 20, TETIKI RAJČIĆ KOV. KARNADNE BANKE 560 T-514, TELEFON 15-9, NOVI SAD SLOG I ŠTAMPAR: ŠTAMPARIJA „ZMAJ“, N. SAD REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA: NOVI SAD, MAKSIMILIJAN GORKOG 20, CENA PRIMERKA 20 DYN, GOD. PRETPLATA 200 D.